

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

Силабус курсу

"ОСНОВИ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 4; годин -120; змістовних модулів - 3
Семестр, Рік	II / 4; 5 / 3.
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Шашеро Антоніна Миколаївна; кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму
Контактний телефон	0950708155
E-mail:	laboratorygis@ukr.net
Робоче місце	кафедра економічної та соціальної географії і туризму
Консультації	очні консультації: середа з 14.00-15.00

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:
e-mail: laboratorygis@ukr.net, Viber, Zoom, Telegram, Google Classroom
телефон: 0950708155
аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни - «**Основи просторового планування**»

Життєдіяльність суспільства завжди територіально організована. Будь який індивід. Будь який соціум певним чином використовує і впорядковує природне середовище та власне довкілля. Певні ідеї впорядкування та планування територій які визвано очевидними соціально-екологічними та соціально-економічними негараздами недостатньо спланованих територій великих міст й приміських зон, міських агломерацій, промислових районів, курортних зон, та рекреаційних районів. Численні й різнопланові проблеми раціонального використання території та територіального розвитку, які постійно супроводжують господарську діяльність та активний пошук шляхів і механізмів їх вирішення призвели до посилення значення та діє спроможності регіонального просторового планування не тільки в Україні, а і у всіх країнах світу. Предметом вивчення дисципліни є також розуміння студентами планування територій як інструменту поєднання на конкретних територіях не тільки місцевих, регіональних та загальнодержавних інтересів. а й різноманітних секторальних та галузевих інтересів, обґрунтованого визначення перспектив їх збалансованого розвитку.

Пререквізити і пост реквізити курсу: лекційний курс та практичні заняття з курсу «**Основи просторового планування**» є однією з професійно орієнтованих дисциплін, що викладаються майбутнім фахівцям з «**Географічних основ природокористування і муніципального розвитку**» та «**Землекористування і оцінки земель**». На базі отриманих знань з дисциплін: «Економіка природокористування», «Економічна і соціальна географія світу», «Основи регіональної економіки», «Основи суспільної географії»; «Геодемографія» і т.д. закладається підґрунтя розуміння такого складного соціально-економічного процесу, як впорядкування територій для сталого розвитку регіонів.

Мета курсу - викладання навчальної дисципліни «**Основи просторового планування**» – є оволодіння теоретичними знаннями з методології та методики просторового планування, а також знайомство з досвідом планувальних досліджень для впорядкування середовища життєдіяльності суспільства (геопланування), оволодіння студентами практичними навичками використання регіональної системи державного обліку земель і наявних баз даних для обґрунтування екологічно орієнтованого планування території регіону, яке сприятиме його перспективному розвитку.

Завдання дисципліни: визначитись з поняттям простір, геопростір, територія - як унікальний геопросторовий ресурс; визначитись з складовими ємкості території та методами її оцінки; планування землекористування як складова регіональної політики; проаналізувати вітчизняний та зарубіжний досвід розробок з просторового планування; планування геопростору як напряму суспільно-географічних досліджень; геопросторова організація життєдіяльності суспільства як географічний закон; напрямки геопросторової організації життєдіяльності суспільства; визначитись з головними рівнями просторового планування; визначитись з методами просторового планування; розглянути особливості генеральної схеми планування територій України; розкрити особливості, геопланування – планування територій регіонів; розкрити особливості формування каркасів екологічної безпеки регіонів; розкрити особливості формування каркасів антропогенно-техногенних навантажень; розкрити особливості планування територій різних функціональних типів.

Очікувані результати.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:** як використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук; аналізувати географічний потенціал території; збирати обробляти та аналізувати інформацію в області географічної науки. Знати основні теоретичні і практичні положення просторового планування; зміст і структуру робіт зі складання схем і проектів районного планування; етапність і послідовність виконання проектно-планувальних робіт.

Вміти використовувати результати просторових досліджень природних та суспільних процесів на рівні територіальних громад, міст, регіонів для розробки стратегій та цільових програм в регіональному та муніципальному управлінні; вміти використовувати сучасні геоінформаційні технології, ГІС картографування та моделювання для моделювання соціально-економічних і природних процесів та явищ в регіональному і муніципальному управлінні.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (**32 год.**) та практичних та семінарських занять (**22 год.**), організації самостійної роботи студентів (**66 год.**) на денному відділенні та лекцій (**14 год.**) та практичних занять (**6 год.**), організації самостійної роботи студентів (**100 год.**) на заочному відділенні.

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час семестру. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація Power Point); практичні (практичні роботи); робота з підручником (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні положення та підходи в планувальні геопростору.

Тема 1. Географічний закон – геопросторова організація життєдіяльності суспільства.

Тема 2. Територія – унікальний геопросторовий ресурс.

Тема 3. Базові поняття географії – земна поверхня (геопростір), територія земля.

Тема 4. Ємкість території.

Змістовий модуль 2. Територіальна організація суспільства.

Тема 5. Територіальна організація суспільства.

Тема 6. Реалізація концепції територіальної організації суспільства.

Тема 7. Законодавчі та інституційні основи планування територій.

Тема 8. Карти комплексної оцінки території.

Змістовий модуль 3. Геопланування.

Тема 9. Світовий та Європейський досвід регіонального просторового планування. **Тема 10.** Планування територій України.

Тема 11. Геопланування - новий напрям планувальних розробок.

Тема 12. Геопланування: методичні засади. Методична схема геопланування регіонів.

Тема 13. Особливості геопланування регіонів з різною стратегією соціально-економічного розвитку

Тема 14. Планування каркасів екологічної безпеки.

Тема 15. Планування каркасу антропогенного-техногенного навантаження на територію.

Тема 16. Сучасні вимоги і обмеження до планування територій.

Перелік рекомендована література

Основна література

1. Голубець М.А. Середовищезнавство – в географічну науку // Український географічний журнал. 2015. №2. С. 10-15.
2. Гукалова І.В., Мальчикова Д.С Вступ до фаху: географія і суспільство. Навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 268 с.
3. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. У 2-х частинах. Вінниця: Едельвейс і К., 2012.
4. Екомережа степової зони України: принципи створення, структура, елементи / [Ред. Д. В. Дубина, Я. І. Мовчан]. К.: LAT&K, 2013. 409 с.
5. Ландшафтне планування в Україні : методичні настанови / Л.Г. Руденко, Є.О. Маруняк, О.Г. Голубцов та ін. [Під ред. академіка НАН України Л.Г. Руденка]. К. : «Реферат», 2014. 144 с
6. Немець К.А. Немець Л.М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу. Навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
7. Олійник Я.Б., Шевчук С.М. Розвиток методологічних основ сучасної української суспільної географії. Економічна та соціальна географія: Наук.зб. 2011. Вип. 63. С. 3-18.
8. Проект доповіді України до конференції ООН зі сталого (збалансованого) розвитку «Ріо + 20» С.А.Лісовський, Г.Б.Марушевський, П.Г.Павличенко, Л.Г.Руденко, Т.В.Тимочко. К.: Центр екологічної освіти та інформації. 2012. 60 с.
9. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку: Навчальний посібник / Т.К. Гречко, С.А. Лісовський, С.А. Романюк, Л.Г. Руденко. Національна академія державного управління при Президентові України, Ін-т географії НАН України. К., 2015. 264 с.
10. Топчієв О.Г. Концепція довкілля - сучасний напрям інтеграції природничо- та суспільно-географічних досліджень / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В.В. Яворська // Український географічний журнал. 2017. № 3(99). С.64-70.
11. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка Землі. Довкілля. Навчальний посібник /О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О. Пилипенко, В. В. Яворська. Херсон: «Гельветика», 2018. 348 с.
12. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С. Планування територій: Навч. посіб. Херсон: Грінь, 2014. 268 с.

13. Топчієв О.Г. Предметна область географії та її сучасні методологічні трансформації // Український географічний журнал. 2016. № 1. С.64-69.
14. Топчієв О.Г. Територія: сучасний зміст поняття; функції; ресурсний потенціал // Український географічний журнал. 2010. № 4 (72). С. 3-9.
15. Топчієв О. Г. Загальна методологічна схема геопланування регіону // Розвиток тематичної складової інфраструктури геопросторових даних в Україні: Інститут географії НАН України, Зб. наук. праць. К., 2011. С. 159-164.
16. Топчієв О. Г. Розвиток предметних представлень географії від землеопису до геопланування // Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Серия «География». Том 24(63) № 2, часть 1. Симферополь, 2011. С. 253-259.
17. Шашеро А.М., Топчієв О.Г, Сич В.А. Концепція каркасів антропогенно-техногенних навантажень // Український географічний журнал. 2019. № 2. С. 18-26 (Scopus)
18. Шашеро А.М., Тригуб В.І. Рекреаційні землі в планувальних розробках сьогодення // Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки. Одеса, 2021. Том 26, Вип. 2 (39). С. 119 -134.
19. Шашеро А.М. Правовий режим земель рекреаційного призначення Доповіді 75-ої звітної інтернет-конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників (Одеса, 25-27 листопада 2020 р.) дистанційно на платформі ZOOM 26 листопада 2020 р.

Додаткова література

20. Білоконь Ю.М. Регіональне планування : теорія і практика. [За ред. І.О.Фоміна]. К.: Логос. 2003. 246 с.
21. Долішній М.І., Стадницький Ю.І., Загородній А.Г., Товкан О.Е. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Львів: Інтелект-Захід, 2003.
22. Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту: матеріали Європейської конференції міністрів відповідальних за регіональне планування (СЕАМАТ), (Гоновер, 7–8 вересня 2000 р.). Гоновер, 2000. 39 с.
23. Палеха Ю.М. Економіко-географічні аспекти формування вартості територій населених пунктів. К.: Профі, 2006. 324 с.
24. Топчієв О.Г. Географія в умовах новітньої наукової революції. // Науково-методичний журнал «Географія» (за сприяння Міністерства освіти і науки України, учасники проекту: Інститут педагогіки АПН України, КМПУ ім. Б. Грінченка), 2006, № 15-16 (67-68) серпень, С. 33-36.
25. Топчієв О.Г. Концепція сталого розвитку і географічна наука. О.Г. Топчієв // Науково-методичний журнал Географія, 2004, № 23. С. 2-4.
26. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. Одеса: Астропринт, 2005. 631с.
27. Топчієв О.Г. Теоретичні основи регіональної економіки. Київ: Видавництво УАДУ, 2005. 137 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Про основи містобудування: Закон України від 16 листопада 1992 р. № 2780-ХІІ // [Електронний ресурс]. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 07 лютого 2002 р. № 3059-ІІІ // [Електронний ресурс]. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю

Усний контроль у вигляді індивідуального та фронтального опитування. Письмовий контроль у вигляді модульних контрольних робіт, самостійних письмових робіт, поточного та підсумкового тестування. Поточне оцінювання, тестування, оцінка за індивідуальну науково-дослідну роботу, іспит.

Форми і методи підсумкового контролю

Підсумковий контроль за дисципліною – іспит.

Іспит складає студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав (70) балів.

Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для іспиту (70) допускається написання реферату за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна оцінка, або перескладання МК, за яку отримана незадовільна оцінка.

Розподіл балів, які отримують студенти:

Форма для іспиту

Поточний контроль																Індивідуальне самостійне завдання	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16			
1 - 10				1 - 10				1 - 20								1 - 10	30	100
Контрольна робота за змістовним модулем 1 - 5				Контроль на робота за змістовним модулем 1 - 5				Контрольна робота за змістовним модулем 1 - 5				Контрольна робота за змістовним модулем 1 - 5						

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів

Самостійна робота студентів

Робота студентів складається з самостійного вивчення з певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота (СР) контролюється у вигляді тестів, контрольних робіт, колоквиумів і звітів. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від студента систематичну самостійну роботу.

ПОЛІТИКА КУРСУ

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

● **Політика щодо відвідування та запізнень:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з деканатом та керівником курсу. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (poloz-org-osvit-process_2022.pdf (onu.edu.ua)).

У випадку відсутності здобувача на практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання студента відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.